

Příspěvek k poznání listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeoidea) Hořínského parku

Contribution to the knowledge of beetles (Coleoptera: Scarabaeoidea) in Hořínský park

Jiří Háva

Department of Forest Protection and GM, Faculty of Forestry and Wood Sciences,
Czech University of Life Sciences,
Kamýcká 1176, CZ-165 21 Prague 6 Suchbát, Czech Republic
e-mail: jh.dermestidae@volny.cz

Abstract. Records of 21 (22) species from the families Lucanidae, Trogidae and Scarabaeidae collected in „Hořínský park“ in central Bohemia, Mělník region are summarized. Four species *Lucanus cervus cervus* (Linnaeus, 1758), *Protaetia (Cetonischema) aeruginosa* (Drury, 1770), *Polyphylla fullo* (Linnaeus, 1758) and *Oryctes nasicornis Ondrejani* Minck, 1916 are mentioned as endangered species.

Key words: Faunistics, Coleoptera, Scarabaeoidea, Hořín, Mělník region, Bohemia, Czech Republic.

Úvod

V tomto příspěvku, je poprvé předkládán seznam 21 (22) druhů listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeoidea) z Hořínského parku. Obec Hořín se nachází ve Středočeském kraji, v okrese Mělník, faunistický mapový čtverec (5652), lokace GPS: 50°20'44.88"N, 14°27'46.44"E. Jedná se o údaje převážně získané vlastní sběratelskou činností v letech 2010-2012. Práce navazuje na již publikovanou práci Háva (2011), která se týká Scarabaeoidea Beřkovické obory.

Hořínský park je komplexem na levé straně Labe přímo pod Mělnickou vyhlídkou. Skládá se ze dvou částí, které jsou historicky i funkčně zcela rozdílné - vlastní zámecký park a lesopark. Zámecký park je rozsahem menší cca 7.5 ha a je lokalizován od zámecké budovy k Mostecké silnici, po pravé straně ohraničen Mlýnským (Hořínským) potokem a vlevo silnicí od Brozánků k Vrbnu. Lesopark je rozlohou mnohem větší cca 43 ha a rozkládá se od mělnického mostu podél Labe a laterálního kanálu ke zdymadlu, na západě je vymezen Mlýnským potokem. Historický vývoj obou částí a dendrologické zajímavosti shnuje ve své práci Hurych (2008).

Materiál a Metodika

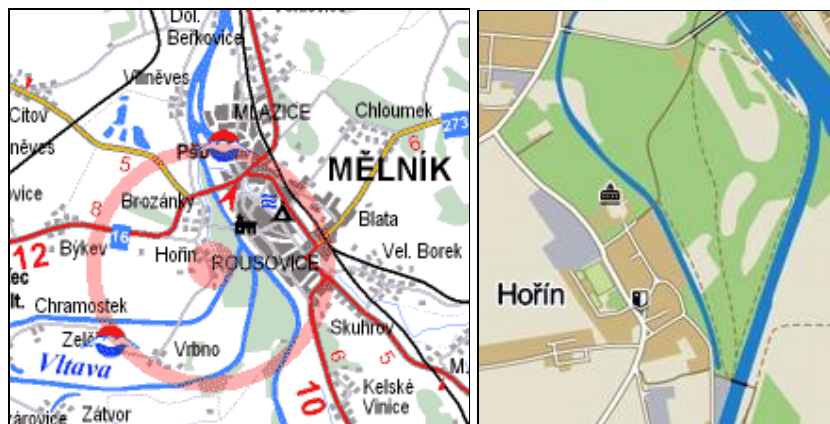
Na zkoumaném území byl prováděn v letech 2010-2012 individuální kvalitativní sběr brouků čeledí Lucanidae, Trogidae a Scarabaeidae ve dne a na některých lokalitách i v noci na výbojkové světlo za pomoci běžného entomologického vybavení (sítky, sklepvadlo). Do seznamu druhů jsou zařazeni i exempláře deponované v Regionálním Muzeu v Mělníce.

Dokladové exempláře jsou uloženy ve sbírce autora (pokud není uvedeno jinak), rovněž determinaci provedl autor (pokud není uvedeno jinak).

Různí autoři mají i různé pojetí jednotlivých podčeledí (resp. čeledí); v této práci je systematika členění čeledí uvedena podle Bouchard et al. (2011).

Použité zkratky:

RMM Regionální Muzeum, Mělník
EN ohrožený druh - viz Král (2005)
observ. pozorován
ex. počet jedinců

Mapa. Lokalizace obce Hořín a Hořinského parku.

Seznam nalezených druhů

Nadčeleď SCARABAEOIDEA Latreille, 1802

Čeleď Lucanidae

Dorcus parallelipipedus (Linnaeus, 1758)

květen-červenec více ex. observ. 2010, 2011, 2012, (RMM)

Poznámky. Kontinuální výskyt po celém území parku.

Lucanus cervus cervus (Linnaeus, 1758) EN

červen-červenec více ex. observ. 2010, 2011, 2012, (RMM)

Poznámky. Kontinuální výskyt po celém území parku. Larvální vývoj v trouchnivém dřevě tohoto druhu je 5-8 let. Podle Král (2005) a Juřena a kol. (2008) ohrožený druh.

Čeleď Scarabaeidae

Podčeleď Aphodiinae

Aphodius (Aphodius) fimetarius (Linnaeus, 1758)

červen-červenec více ex. observ. 2010, 2011, 2012, (RMM)

Poznámky. Druh nalezen a pozorován v trusu koní a na shnilých plodnicích hub.

Aphodius (Calamosternus) granarius (Linnaeus, 1767)

červen-červenec více ex. observ. 2010, 2011

Poznámky. Druh nalezen a pozorován v trusu koní.

Aphodius (Chilothorax) distinctus distinctus (O.F. Müller, 1776)

červen-červenec více ex. observ. 2010, 2011, 2012

Poznámky. Druh nalezen a pozorován v trusu koní.

Oxyomus sylvestris (Scopoli, 1763)

3 ex. v podvečer, v letu na cestě

Poznámky. Druh žijící v hnoji, kompostech, exkrementech, pod vlhkým listím, někdy i v hnízdech savců a ptáků.

Podčeleď Dynastinae

Oryctes nasicornis ondrejanus Minck, 1916 EN

4 ex., červen 2012, (RMM)

Poznámky. Druh nalézáný v trouchnivějících částech listnatých stromů, v kompostech, pařeništích, na skládkách pilin a dřevního odpadu apod. Ve sledované oblasti recentně prokázán s tím, že je možné, že chycené exempláře pocházejí z okolních zahradnictví. Podle Král (2005) a Juřena a kol. (2008) ohrožený druh.

Podčeleď Cetoninae

Cetonia (Cetonia) aurata aurata (Linnaeus, 1761)

duben-září více ex. observ. 2010, 2011, 2012, (RMM)

Poznámky. Velmi hojný druh po celém území parku. Nalezen na květech bezů, stromů a květech různých bylin.

Oxythyrea funesta (Poda von Neuhaus, 1761)

květen-červenec více ex. observ. 2010, 2011, 2012

Poznámka: Hojný druh po celém sledovaném území, zejména na květech různých bylin a bodláků. Druh který se v posledních letech značně šíří a proniká z teplejších nížinných oblastí i do podhůří a hor (např. Kletečka 1993, Juřena a kol. 2008).

Protaetia (Potosia) cuprea metallica (Herbst, 1782)

květen-červenec více ex. observ. 2010, 2011, 2012

Poznámky. Hojný druh po celém území parku, zejména na květech hlohů. Larvy se živí odumřelým dřevem, často nalézán také na okraji mravenišť druhů skupiny *Formica rufa*, kde se živí dřevěným odpadem a materiálem hnízda.

Protaetia (Liocola) marmorata marmorata (Fabricius, 1792) (= *lugubris* (Herbst, 1786))

květen-červenec více ex. observ. 2011, 2012

Poznámky. Nepříliš hojný teplomilný druh. Imaga se vyskytují od konce května do srpna. Larvy se vyvíjejí v trouchu starých listnatých stromů, zejména dubů (Balthasar, 1956).

Protaetia (Cetonischema) aeruginosa (Drury, 1770) **EN**

1 exemplář deponovaný v RMM, s lokalitou „Hořín, 1985“

Poznámka: Náš největší zlatohlávek. Larvy se vyvíjejí v trouchnivých větvích a horních partiích kmenů zejména dubů. Vzácný teplomilný druh. Podle Král (2005) a Juřena a kol. (2008) ohrožený druh.

Valgus hemipterus (Linnaeus, 1758)

duben-červenec více ex. observ. 2010, 2011, 2012

Poznámky. Hojný druh po celém území parku. Larvy se vyvíjejí v trouchnivém dřevě listnatých stromů.

Podčeleď Melolontinae

Amplimallon solstitiale solstitiale (Linnaeus, 1758)

červen-červenec více ex. observ. 2010, 2011, 2012

Poznámky. Velmi hojný druh po celém území parku.

Maladera holosericea (Scopoli, 1772)

květen, 2 ex., na cestách, 2012

Poznámky. Dospělci od časného dubna až do pozdního léta, s maximem v dubnu a květnu. Teplomilný druh, který je převážně vázán na otevřené biotopy s písčítým podkladem.

Polyphylla fullo (Linnaeus, 1758) **EN**

1 samice, mrtvá na cestě, 27.7.2012

Poznámky. Dospělci od června do srpna, s maximem v červenci. Čtyřletý vývoj jeho larev probíhá v sypké, písčité půdě, většinou na pokrajích řídkých písčitých borů, na písčitých úhorech, vinicích a pod. Podle Král (2005) a Juřena a kol. (2008) ohrožený druh.

Rhizotrogus aestivus (Olivier, 1789)

duben-červenec více ex. observ. 2011, 2012

Poznámky. Jarní druh, nepříliš hojný po celém sledovaném území.

Podčeleď Rutelinae

Phyllopertha horticola (Linnaeus, 1758)

červen-červenec více ex. observ. 2010, 2011, 2012

Poznámky. Hojný druh po celém sledovaném území na keřích, stromech, bylinách i na květech.

Podčeleď Scarabaeinae

Onthophagus fracticornis (Preyssler, 1790)

1 ex. na osluněné cestě 2012

Poznámky. Běžný druh nalézáný na výkalech savců.

Onthophagus ovatus Linnaeus, 1767)

6 ex. na osluněné cestě 2012

Poznámky. Běžný druh nalézáný na výkalech savců.

Podčeleď Sericinae

Serica (Serica) brunnea (Linnaeus, 1758)

červen více ex. observ. 2011, 2012

Poznámky. Hojný, krepuskulární, podvečerní a soumravný druh, larvy se živí jemnými kořínky různých rostlin.

Čeleď Trogidae

Trox scaber (Linnaeus, 1767)

1 ex. (krovky a štít) na okraji parku u Labe

Poznámky. Hojný po celém území ČR, živí se vysušenými látkami živočišného původu, např. kůže, peří, srst (Tesař, 1957).

Poděkování

Je mou milou povinností poděkovat panu Aleši Bezděkovi (České Budějovice) za cenné připomínky k textu a k bionomii druhů.

Souhrn

Ve sledované oblasti Hořínského parku byl prokázán výskyt dvou druhů čeledi Lucanidae, jednoho druhu čeledi Trogidae a 18 druhů čeledi Scarabaeidae. K nejzajímavějším nálezům lze přiřadit výskyt níže uvedených druhů. *Lucanus cervus cervus*, *Protaetia (Cetonischema) aeruginosa*, *Polyphylla fullo* a *Oryctes nasicornis ondrejanus*, kteří jsou vázaní na listnaté lesy. Vzhledem k nálezům druhů zapsaných v Červeném seznamu ohrožených druhů České republiky, lze tuto lokalitu považovat za velmi důležitou v kontextu k okolní zemědělské krajině. Lze říci, že dnes je stav parku v havarijním stavu a bez následné péče bude velmi obtížné zachovat původní vzrostlé dřeviny.

Conclusion

In the monitored area Hořínský park has been demonstrated the presence of two species of the family Lucanidae, one species of the family Trogidae and 18 species of the family Scarabaeidae. The most interesting findings can be assigned to the occurrence of the species listed below. *Lucanus cervus cervus*, *Protaetia (Cetonischema) aeruginosa*, *Polyphylla fullo* and *Oryctes nasicornis ondrejanus* who are tied to deciduous forests. Given the findings of species listed in the Red List of endangered species in the Czech Republic, this site can be considered very important in the context of the surrounding agricultural landscape. We can say that today is a state park in disrepair and no follow-up care will be very difficult to maintain the original full-grown trees.

Literatura

- BALTHASAR V. 1956: *Brouci listoroží, Lamellicornia. Díl I. Lucanidae – roháčovití, Scarabaeidae – vrubounovití, Pleurosticti. Fauna ČSR 8*. Československá Akademie Věd, Praha, 287 pp.
- BOUCHARD P., BOUSQUET Y., DAVIES A. E., ALONSO-ZARAZAGA M. A., LAWRENCE J. F., LYAL CH. H. C., NEWTON A. F., REID CH. A. M., SCHMITT M., SLIPINSKI S. A. & SMITH A. B. T. 2011: Family-group names in Coleoptera (Insecta). *ZooKeys* 88: 1-972.
- HÁVA J. 2011: Příspěvek k poznání listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeoidea) „Befkovičké obory“ a jejího

okolí. Contribution to the knowledge of beetles (Coleoptera: Scarabaeoidea) „Beřkovičká obora“ and surroundings. *Elateridium* 5: 254-259.

HURYCH V. 2008: *Mělník - Město v zeleni*. Velký Borek: Fargo, 90 pp.

JUŘENA D., TÝR V. & BEZDĚK A. 2008: Příspěvek k faunistickému výzkumu listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeoidea) na území České republiky a Slovenska [Contribution to the faunistic research on Scarabaeoidea (Coleoptera) in the Czech Republic and Slovakia]. *Klapalekiana*, 44 (Suppl.): 17-176.

KLETEČKA Z. 1993: K rozšíření *Oxythyrea funesta* (Poda) (Coleoptera, Cetoniidae) v jižních Čechách. (Contribution to the distribution of *Oxythyrea funesta* (Poda) (Coleoptera, Cetoniidae) in Southern Bohemia). *Sborník Jihočeského Muzea České Budějovice, Přír. Vědy*, 33: 45-46 (in Czech, English abstr.).

KRÁL D. 2005: Scarabaeoidea (listorozí), pp. 452-455. In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds): *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. List of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.

TESAŘ Z. 1957: *Brouci listorozí, Lamellicornia. Díl II. Scarabaeidae – vrubounovití, Laparosticti. Fauna ČSR 11*. Československá Akademie Věd, Praha, 326 pp.

Obrazová příloha

Obr. 1. Samice *Dorcus parallelipedus*

Obr. 2. Samice *Lucanus cervus cervus*

Obr. 3. Samec *Oryctes nasicornis ondrejanus*

Obr. 4. Samice *Protactia marmorata marmorata*

Obr. 5. Samice *Polyphylla fullo*

Obr. 6. Pohled na Hořinský park směrem od Mělnického zámku

Obr. 7. Jedna část louky směrem od Hořinského zámku k mělnickému mostu

Obr. 8. Cesta od Hořinského zámku k mělnickému mostu

Obr. 9. Druhá část louky u silnice k Brozánkům, pohled směrem k Mělníku